

**Juris Canonici Theoria Et Praxis, Ad Forum Tam
Sacramentale quàm contentiosum, tum Ecclesiasticum,
tum Seculare**

Cabassut, Jean

Lugduni, 1698

II. De diversis sacrorum Canonum collectionibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62355](#)

C A P U T II.

De diversis Sacrorum Canonum Collectionibus.

I. EC inutilis, nec injucunda erit ista tractatio, cujus exemplum & specimen dedere tum Pomponius Jurisconsultus, tum illi, qui jubente Imperatore Justiniano Digestum Juris concinnantes tractatum præmisserunt de origine Juris. Quod scribit Theodoritus comment. 1. Timoht. 5. *Ἐποτὴν τῶν παῖδες ἡ νομοθεσία γέγονεν,* ab experientia leges ortum habent; id usuvenit in Ecclesia politia & regimine. Ejus enim primordiis, consuetudine ab Apostolis introducta, & ab Apostolorum successoribus Episcopis sollicitè conservata, Christianorum societas regebatur, quæ consuetudo nomine Traditionis significatur ab Apostolo Paulo dicente 2. Thessalonic. 2. *State & tenete traditiones, quas didicistis, sive per sermonem, sive per epistolam nostram.* Has deinde Apostolicas traditiones curaverunt aliquæ Ecclesiæ Antistites, ne progressu temporum, aut incuria hominum deperirent, in scripturam redigi, sub nomine Apostolicarum Constitutionum, quales primus compilavit Clemens Papa & Martyr: aut Canonum Apostolorum, quales superiunt numero quatuor & octoginta. His accessere Synodorum Decreta scriptis edita, & Summorum Pontificum Constitutiones & rescripta, Sanctorumque Ecclesia Doctorum collectæ sententiae: ex quibus omnibus conflatum est Jus Canonum, cuius compilationi plerique diversis temporibus suum laborem & industriam contulere, additis etiam alicubi quibusdam Imperialibus Legibus ac Edictis.

II. Prima Canonum occurrit illa collectio, cuius in sua præfatione meminit Dionysius Abbas, quam refert continuisse Canones numero centum sexagintaquinq[ue], defunctos ex Nicæna, cæterisque Græcorum Synodis: cuius etiam collectionis multiplex mentio fit in Synodo Chaledonensi, actione 4. 11. & 13. atque alibi passim. Prima ipsa collectio à Græcis procula fuit: deinde conversis in Latinum Canonibus Græcis, ad Occidentis Ecclesiæ pervasis; quæ tamen Latina versio haud satis accurata Dionysio visa est. Eaque illum causa impulit ad suam contendam ex Græco fideliores translationem, ut idem in suæ collectio[n]is præfatione fidem facit. Siquidem paulò ante Dionysianam collectionem præcesserat Ferrandi Cæthaginensis Ecclesia Diaconi Canonum ex Græco in Latinum sermonem conversio: Ferrandus vero & Dionysius iisdem vixerunt & floruerunt temporibus, sub imperiis Justini I. &

& Justiniani. Abbatis quidem Dionysii editio defacator est, & translatio accurior quam illa cuius Ferrandus est Author, in eius lectione non pauci occurunt navi. Præterea Dionysius Canones inscriptos Apostolorum, numero quinquaginta, Latinos à se factos suæ attexuit collectioni, quorum nullatenus meminit Ferrandus in sua, ut vocat, Canonum breviatione, neque alia quæ præcesserant collectiones. His adde, Ferrandum nullos ex celeberrimis oecumenicis Conciliis Ephesino & Chalcedonensi proferre Canones, quia Græca ipsa, quam sequitur, collectio nihil horum continebat. At verò suæ attexuit Dionysius lucubratori Latinitate à se donatos Canones Chalcedonenses, quam etiam epistolis auxit Summorum Pontificum, à Siricio exorsus usque ad Gelasium. Quis autem existimet, Ferrandum prudentiā & pietate, omnique moderatione commendabilem virum, post accuratam Dionysii collectionem, præsumpsisse circa idem subjectum operam suam impendere voluisse cum tantis defectibus, quos potuerat visà Dionysii editione facilire emendare, quasi post inventas fruges & munera Cereris, voluisse homines ad glandes revocare. Præcessit ergo Ferrandi, successitque Dionysii editio, quam mox subsequuta fuit Martini Bracharense Episcopi collectio: quem Authorem Gratianus per inscitiam sub nomine Martini Romani Pontificis allegare solet. Iстis quanto loco successit Canonum compilator Cresconius Episcopus Africanus.

III. Romana verò Ecclesia suum habere cœpit Canonum codicem jam inde à Julii Romani Pontificis regimine, qui subinde temporum insequentium decursu aliorum Canonum accessione succrexit ad Pontificatum usque Gelasii Papæ, cuius inibi aliquot decreta inferuntur. Codicem istum, qui multis sculpis deliterat, nuperimè in lucem restituit Paschasius Quesnelius; Parisinus Oratorii Domini Iesu Presbyter, ad trium vetustissimum exemplarium, Oxoniensis, Thuanie, & Atrebatenis fidem. Codex autem, quem Justellus sub titulo Ecclesiae Romanæ Canonum, de tenebris vindicaverat, non potuit esse quam privati alicujus vetus lucubratio, sed ista Quesneliana tamen editione recentior. Quisquis tamen utramque collectionem penitus inspicerit, permultos in utraque tum ordinis temporum, tum ex Græco traductionum errores & hallucinationes deprehendet.

IV. Succedentibus subinde novis Pontificum, aut Conciliorum Constitutionibus, augebatur apud Romanum Tribunal Canonica Jurisprudentia, seu disciplina, ut admonet Leo Papa IV. can. *De libellis*, distincto. 20. his verbis: *Quibus autem utimur in omnibus Ecclesiasticis judiciis, sunt Canones, Apostolorum, Nicanorum, Ancyranorum, Neocaesarenium, Gangrenium, Antiochenium, Laodicenium, Constantinopolitanorum, Ephesinorum, Chalcedonensium, Sardicensium, Africanensium, Carthaginensium, & cum illis regula Presulum Romanorum, Sylvestri, Siricii, Innocentii, Zosimi, Celestini, Leonis, Gelasii, Hilarii, Symmachi, Hermidae, Simplicii,*

*& Gregorii junioris. Iſi omninoſunt per quos judicari Episcopi, & per quos
Episcopi ſimil judicantur & Clerici.*

V. Successit iſtis Isidori Hispalensis collectio, ſive ſit ille Hispalensis Epifcopus scriptis & sanctitate celeberrimus, ut exiftimat Hincmarus Rhenensis libro de Synodis, & Trithemius, aliique; ſive ſit alius quispiam ejusdem nominis & civitatis, cognomento Mercator, ut cenſet Baronius. Hic ergo, qualiscumque ſit, ſuam edidit Canonum collectionem, tum Apoftolicorum, tum Synodicorum, tum Summorum Pontificum, corum etiam qui Sylvestrum & Siricium praeceſſerunt: quanvis horum veritati diſſidat Hincmarus Rhemenſis ſcribens contra nepotem ſuum Hincmarum Epifcopum Laudunensem, & automet falsas & ſuppoſitias, quæ circumferuntur Constitutiones Romanorum Pontificum Siricio anteriorum. Sed ipſe tamen refelli potest Nicolai I. testimonio jubentis in canone *S. Romanorum*, diſtinēt. 19. à cunctis recipi & obtemperari Decretalibus illis antiquitate venerandis Romanorum Antiftitum illorum, qui crebrefcentibus Paganorum perſequitionibus Eccleſiam rexerunt. Etiſi enim negari non poſſit, aliquas ſub illorum Pontificum nomine editas Decretales fuiffe conſictas; id quoque palam eſt, contigile in aliis quibusdam, quæ posteriorum Pontificum nomine circumferuntur: neque conueniens eſt ob ſuppoſitionem quarumdam, omnibus in universum derogari fidem, quæ magnam sapientiam praeferunt, & rebus, ac temporibus illis apprimè quadrant. Eademque ratione omnes quoque Synodicae Constitutiones exploderentur, quia harum aliquas conſtat eſte falſo obtrufas. Iſta porro Isidori collectio definiſt in ſecundum Hispalenſe Concilium, cui praeſeffe compertum eſt Sanctum Isidorum Hispalenſem Archiepifcopum. Isidori collectionem exceptit altera Reginonis Abbatis Prumiensis, in duos diſtincta libros, quam penè deperditum eduxit in lucem vir eximiā eruditione & diligentia laude praeclarè de literis & literatis viris meritus Stephanus Baluſius. Hujusce collectionis à Reginone cuſa meminerat dum Bellarminus in Catalogo Scriptorum Eccleſiaſticorum. Floruit Regino ſub finem ſeculi noni; ſcriptaque præterea Chronicum fatis pervulgatum.

VI. Hoc idem Canones colligendi ſtudium capiſſivit, felicique ſuccelū obiuit inter Germanos Burcardus Vormaciensis Epifcopus, Ottoneſis II & Henrici II. Bavari Imperatorum aetate. Hic primus non ordinem temporum, ut Dionyſius & Ifidorus; ſed rerum & cauſarum ſeriem quaſi in communes digeffit locos. Nec minorē in Francia laudem adeptus eſt Ivo Carnotensis Epifcopus, à quo editum eſt egregium Decretum. Floruit Ivo deſinente undecimo à natali Christi ſeculo. Hujusce verò Decreti quandam ſub nomine Pannormia, ſeu potiū Pannomiae edidit Epitomen incertus Author.

VII. In hac eadem Palæstra deſudarunt Cresconius, Anſelmus, Deusdedit

dedit Cardinalis, Gregorius Presbyter, qui volumen suum titulo *Polycarpi* inscripsit.

VIII. Istis demum omnibus successit Gratianus monachus Benedictinus in Monasterio Sancti Felicis, quod est in civitate Bononiensi, qui sæculo duodecimo Decreti sui opus exigit tempore Eugenii Papæ III.

IX. Consultò filii collectionem Martini Bracarenis Episcopi, quem Sanctus laudat Isidorus Hispalensis Episcopus in libro de Viris Illustribus, cap. 35. & in catalogo Scriptorum Ecclesiasticorum, cap. 22. Hic floruit circa annum Domini quingentesimum septimum. Sed eti Latinus fuerit, solos tamen collegit Græcarum Synodorum Canones, quos Isidorus Mericator in suam derivavit collectionem.

X. Græcorum diversæ quoque viguere diversis temporibus collectio-nes, quarum postrema, quæ etiam nunc in Oriente utuntur, his partibus constat, Canonibus scilicet qui nomine *Apostolorum* inscribuntur, quinque & octoginta. Hos sequuntur Græcae octo Oecumenica Synodi, suppressâ ultimâ legitimâ, quæ Photio Constantinopolitanæ Sedis invasore deturba-to, Sanctum Ignatium restituit; ejusque Synodi loco fappositâ schismatice Synodo, cui Photius ipse denuò intrusus post Ignatii obitum præsedid. His adjunxere Græci solos ex omnibus Latinis Synodis Africanos in Græcum sermonem conversos canones, pariterque Sardenses, & istis antiquiores provinciales Synodos in Oriente olim celebratas & orthodoxas; simulque Canones Antiochenos ab Arianis editos, necnon schismaticum Concilium Quinisextum in Trullo congregatum sub nomine Synodi Oecumenicæ. His accedunt penitentiarum canones Authoribus editi Sanctis Patribus, Gregorio Neocæsareensi, Dionysio Alexandrino, & Basilio Magno. In istam collectionem commentaria brevia scripsere Zonaras & Theodorus Balsa-mon pseudo-Episcopus Antiochenus, ambo schismatici.

XI. Franci sub prima suorum Regum progenie suam quoque habuere Canonum collectionem, quæ initio Canones Apostolorum nullos, sed tan-tum veterum Conciliorum Orientalium continebat, nescio an pariter Occidentalium, ut sunt Africana. Id admodum verisimile est, cum ipsi Græci eos quoque suis collectionibus inseruerint. Sanè Pontifex Hormisdas ipsiusmet Clodovei primi inter nostræ gentis Reges Christiani coætaneus meminit collectionis Canonum Ecclesia Gallicanæ, in can. *Si quis Diaconus,* dist. 50. atque ibidem videri sententias Patrum trecentorum decem & octo contentas esse. Neque verò ambigendum videtur, fuisse quoque ibidem inseritos veterum Gallicanorum Conciliorum Canones, quales plerique consti-tuti fuere tum ante, tum post Clodovei Baptismum. Serius autem ad Gallicanam collectionem accelerunt Canones Apostolici, urgente hanc additionem Rege Chilperico, dum Prætextatum Rhotomageniem Episcopum persequitur reum apud ipsum Rhotomagense Concilium. Suam enim Rex accusationem fundabat in transgressione Canonis Apostolorum vigesimi-

B quarti.

quarti , cuius auctoritate instabat , Prætextatum esse Episcopatu abdicandum. Iftam scribens historiam oculatus ipse testis Gregorius Tironensis ita de Chilperico Rege loquitur lib.5.hist.Franc.cap.18. *Ipse verò ad Metatum discessit , transmittens librum Canonum , in quo erat quaternio novus adnexus habens Canones quasi Apostolicos , continentēs haec : Episcopus in homicidio , adulterio , aut perjurio deprehensus , à Sacerdotio divellatur.*

XII. Regnante postmodùm secunda progenie , Adrianus I. ad Carolum Magnum Francorum Regem librum Canonum transmisit , quibus Romana Ecclesia utebatur , cuius visitur eximium exemplar in Abbatia Sancti Germani Parisiensis , conscriptum , ut ibidem notatur , anno regni Caroli Magni trigesimo septimo. Eaque collectio eadem prorsus est ac illa , cuius meminuit Leo IV. in can. *De libellis* , dist. 20. iisdem namque partibus constat , scilicet Apostolorum Canonibus quinquaginta , & Canonibus Synodorum Orientis , & Africanarum , & Sardicensis : prætereaque Decretis Siricci , & sequentium Romæ Episcoporum usque ad Gregorium II. Huic exemplari præfigitur Adriani ad Carolum epistola , cuius linearum primæ literæ istud compōnsunt Acrostichum , DOMINO EXCELL. FILIO CARULO REGI ADRIANUS PAPA.

C A P U T III.

Juris divisio.

I. **O**n potest cum præscriptis in Logica regulis perfectæ divisionis convenire illa Juris divisio , cuius est author Ulpianus in l.1.D.de iust.& jur. quā scilicet Jus distinguit in publicum & privatum : & publicum quidem dicit esse , quod ad statum rei Romanæ spectat , atque in Sacris , in Sacerdotibus & in Magistratibus consistit . Privatum deinde tripartitò dividit , in Naturale , Gentium , & Civile. Cū enim ratio doceat deducendam esse divisionem ab universalibus ad particularia , & à genere ad species ei subjectas ; Ulpianus tamen ipsum universalissimum genus sub inferiori specie commiscet . Cū enim nihil latius pateat ipso Jure naturali , præsertim si spectetur ut commune brutis simul & hominibus , quā ratione illud hīc spectat & definit ; istud tamen collocat , simulque Jus gentium & civile in infima distributione. Præterea idem Jurisconsultus Jus Romanorum publicum , quasi primam speciem collocat immediatè sub summo genere ; cū tamen nihil aliud sit quām unaex individuis partibus Juris civilis , quod idem Ulpianus collocat in suæ divisionis specie infima. Ceterū quām est alienum à recta ratione.